

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΕΓΑΣ:

ΠΡΩΤΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ¹

Ο Γεώργιος Μέγας γεννήθηκε στη Μεσημβρία της Β. Θράκης στις 13 Αυγούστου 1893 και έχασε την ζωή του στις 22 Οκτωβρίου 1976 σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα.

Μετά τις εγκύκλιες σπουδές του στη Σιάτιστα απ' όπου καταγόταν ο δάσκαλος πατέρας του, ήρθε στην Αθήνα, όπου σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών².

Κατά τη διάρκεια των σπουδών του στη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών δυο εργασίες του λαογραφικού περιεχομένου: «Θυσία ταύρων και κριών εν τη ΒΑ Θράκη» και «Παραδόσεις περί θησαυρών»³— με εισήγηση του δασκάλου του Ν. Γ. Πολίτη, δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό «Λαογραφία». Παράλληλα, διαπιστώνοντας την αξία και το ήθος του φοιτητή του, τον διόρισε βοηθό στο Ιστορικό-Αρχαιολογικό Σπουδαστήριο της Σχολής⁴.

Μετά το πέρας των σπουδών του (1912), διορίστηκε (1914) στη Σιάτιστα «τριτοβάθμιος ελληνοδιδάσκαλος», αλλά σχεδόν ταυτόχρονα κλήθηκε και υπηρέτησε τη θητεία του στο στρατό.

Μετά την εκπλήρωση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων δίδαξε στο Μενίδι και στην Αθήνα ως σχολάρχης και στη συνέχεια ως καθηγητής στη Θεσσαλονίκη ως το 1920. Με πρόταση του Ν. Γ. Πολίτη στη συνέχεια αποσπάστηκε ως συντάκτης στο Λαογραφικό Αρχείο, όπου εργάστηκε ως το 1927. Εδώ ανέ-

1. Βλ. Μ. Γ. Μερακλής, «Γεώργιος Α. Μέγας», *Λαογραφία* 31 (1976-1978), σελ. 3.

2. Για την επιστημονική του σταδιοδρομία και τους δασκάλους του (Ν. Γ. Πολίτης, Σπ. Λάμπρος, Γρ. Βερναρδάκης, Γ. Χατζηδάκης, Χρ. Τσουντας, Π. Καμβαδίας, Γ. Μιστριώτης κ.α.) βλ. Γεωργίου Α. Μέγα, *Επιστημονική Σταδιοδρομία. Δράσεις και Εργασίες*, Εν Αθήναις 1966.

3. Βλ. *Λαογραφία*, τόμ. 3 (1912), σελ. 143-171 και *Λαογραφία*, τόμ. 4 (1913), σελ. 32-34.

4. Βλ. Μ. Γ. Μερακλής, «Γεώργιος Α. Μέγας» ..., ό.π., σελ. 4.

λαβε —πάντα με ανάθεση του δασκάλου του— τον καταρτισμό του επιστημονικού καταλόγου των ελληνικών παραμυθιών, έργο που τον απασχόλησε σ' όλη την ζωή του⁵ και το οποίο δεν πρόφθασε να εκδώσει ο ίδιος. Ο ίδιος εξέδωσε το πρώτο μέρος που περιλαμβάνει τους «Μύθους Ζώων»⁶.

Το 1925 αναγορεύτηκε διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και με υποτροφία του ίδιου Πανεπιστημίου μετέβη στη Γερμανία (Λειψία-Βερολίνο) για να σπουδάσει Κλασική Φιλολογία και Λαογραφία⁷. Τη βαθειά του αρχαιογνωσία φανερώνουν πολλές εργασίες του, όπου κυριαρχεί η συγκριτική μέθοδος⁸.

Γυρίζοντας στην Ελλάδα το 1930, δίδασκε σε γυμνάσια της Αθήνας ως το 1936, οπότε και, μετά από διορισμό του, ανέλαβε Διευθυντής του Λαογραφικού Αρχείου⁹, μεταφέροντας την πείρα που είχε αποκτήσει στη Γερμανία μελετώντας σημαντικά λαογραφικά της ιδρύματα, όπως ήταν ο Atlas der deutschen Volkskunde¹⁰.

Στην εικοσαετία (1936-1956) που διηύθυνε το Λαογραφικό Αρχείο, ο Γ. Μέγας έγινε κατάταξη 25.093 τραγουδιών, 92.546 παροιμιών και ολόκληρου του υλικού που αναφερόταν σε πράξεις και ενέργειες. Ο ίδιος ο Μέγας προέβη σε κατάταξη του εθιμικού υλικού, το οποίο και δημοσίευσε στα τεύχη «Ζητήματα Ελληνικής Λαογραφίας» — ανάτυπα από την Επετηρίδα του Λαογραφικού Αρχείου (1939-1955) (ΕΛΑ), που με εισήγησή του ιδρύθηκε το 1939¹¹ — προκειμένου να διευκολυνθεί η έρευνα και να λυθούν ζητήματα «επιστημονικής φύσεως αναφερομένων είτε εις την γένεσιν, την εξέλιξιν και μορφήν είτε εις την αρ-

5. Βλ. Μ. Γ. Μερακλής, «Γεώργιος Α. Μέγας» ..., ό.π., σελ. 4.

6. Το έργο συνεχίζει το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών-Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας, 1999. Μέλος της ομάδας εργασίας για τη συγγραφή και σύνταξη των τόμων του Καταλόγου του Γ. Μέγα είναι η επίκουρη καθηγήτρια Λαογραφίας του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, κ. Μαριάνθη Καπλάνογλου. Βλ. σχετικά: Μ. Γ. Βαρβούνης — Γ. Χ. Κούζας: Το αρχείο του "Λαογραφικού Φροντιστηρίου" του Γ. Α. Μέγα: αναλυτικός κατάλογος, Λαογραφία, Παράρτημα 12, Αθήνα 2007.

7. Βλ. Μ. Γ. Μερακλής, «Γεώργιος Α. Μέγας» ..., ό.π., σελ. 4 και Στέφ. Δ. Ήμελλος, «Γεώργιος Μέγας», Νέα Εστία, τόμ. 100, τεύχ. 1186, 1976, σελ. 1574.

8. Βλ. ενδεικτικά, Die sage von Danaos und den Danaiden, Hermes, 68(1933), σσ. 415-428 και «Τα ανεμοτάφια της Ικαρίας», Λαογραφία, 16(1956), σσ. 250-256. Βλ. και Μ. Γ. Μερακλής, «Γεώργιος Α. Μέγας» ..., ό.π., σελ. 5. Τα φιλολογικά του ενδιαφέροντα δείχνει και η ενασχόλησή του με δύο μεσαιωνικά έργα: Η θυσία του Αβράαμ (1935) και η Κοσμογέννησις του Γεωργίου Χούμνου (1975).

9. Ο ίδιος ο Μέγας δημοσίευσε στο περιοδικό «Λαογραφία» (τόμ. 7, 1959, σσ. 648-655) απολογιστική έκθεση για το έργο του στο Λαογραφικό Αρχείο.

10. Βλ. Μ. Γ. Μερακλής, «Γεώργιος Α. Μέγας» ..., ό.π., σελ. 5.

11. Βλ. Μ. Γ. Μερακλής, «Γεώργιος Α. Μέγας» ..., ό.π., σελ. 6.

μηνείαν και τον τρόπον εκδόσεως των καθ' ἑκάστον λαογραφικῶν στοιχείων»¹². Τον ἴδιο χρόνο (1939), ἄρχισε ἐπίσης νὰ ἐκδίδεται με ἐυθύνη του ἰδίου συστηματικὴ βιβλιογραφία τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας, ποὺ συνεχίστηκε σταθερὰ ὡς το 1985¹³. Παράλληλα, ἄρχισε, με ἐνέργειές του, ἡ δραστηριοποίηση τῆς «Ἐθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς»¹⁴—εἶχε ἰδρυθεῖ ἀπὸ το 1914 καὶ ἐνταχθεῖ στο Λαογραφικὸ Ἀρχεῖο ἀπὸ το 1927—καὶ ἡ δημιουργία ἐσωτερικοῦ κανονισμοῦ τοῦ Ἀρχείου (1944), ὅπου ἀναφερόταν σὲ εἰδικότερο κεφάλαιο στὴν ἐκλογή καὶ ἐκδόση ἀπανθισμάτων μνημείων τοῦ λόγου. Ἡ ἐνάρξη τῆς ἐργασίας αὐτῆς γιὰ λόγους ὁπωσδήποτε ἀντικειμενικοῦς, ὅπως ἀναφέρει καὶ ὁ ἴδιος, καθυστέρησε¹⁵. Γιὰ τὸν ρόλο τοῦ Ἀρχείου ὡς Ἰνστιτοῦτοῦ λαογραφικῶν ἐρευνῶν καὶ σπουδῶν, στο ὁποῖο ἀπευθύνονται Ἕλληνες καὶ ξένοι ἐρευνητές, ἀναφέρει ὡς παράδειγμα τὴ συμβολὴ τοῦ Ἀρχείου στὴ συγκριτικὴ ἐξέταση τῶν γερμανικῶν τραγουδιῶν, ποὺ ἐκδίδονταν ἀπὸ τὸ Deutsches Volksliedarchiv στο Freiburg¹⁶.

Τὸν Ἀπρίλι τοῦ 1947, ὁ Γ. Μέγας ἐκλέχθηκε καθηγητῆς τῆς ἐκτακτῆς αὐτοτελοῦς ἑδρας τῆς Λαογραφίας στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ το 1952 τακτικὸς καθηγητῆς τῆς ἰδίας ἑδρας. Κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸ ἔτος 1959-1960 ἐκλέχθηκε καὶ Κοσμητορας. Τὸν ἐπόμενο χρόνο (1961) ἀποχώρησε ἀπὸ τὴν υπηρεσίαν ὡς ομότιμος καθηγητῆς.

Απὸ το 1960-1976, ὡς πρόεδρος πλεόν τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρείας καὶ υπεύθυνος ἦδη ἀπὸ το 1952 τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ «Λαογραφία», ἀπλώσε τὴ λαογραφικὴ τοῦ δραστηριότητα στὸν ευρωπαϊκὸν χώρα, μετέχοντας σὲ ἐπιστημονικὰ συνέδρια, με ἀποκορύφωμα τὴν ὁργάνωση στὴν Ἀθῆνα, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1964, τοῦ 4^{ου} Συνεδρίου τῆς Διεθνούς Ἑταιρείας γιὰ τὴν ἐρευνὰ τῆς Λαϊκῆς Ἀφήγησῆς (International Society for Folk-Narrative Research), ὅπου με πρόταση τοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρείας, Kurt Ranke, ὁ Γ. Μέγας ἀναγορεύτη-

12. Βλ. ΕΛΑ, 1939, σελ. 3.

13. Ἦταν ἓνας λόγος ποὺ ὁ Δημήτριος Λουκάτος πίστευε ὅτι ἡ βιβλιογραφικὴ ἐνημέρωση τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας «εἶναι ἀπὸ τὶς πλουσιότερες στὴ διεθνή ἐρευνὰ καὶ θὰ ἦταν ἀπὸ τὶς παγκόσμια χρηστικέες, ἀν διαβάζονταν καὶ διεθνῶς τὰ νέα ἐλληνικά», Εἰσαγωγὴ στὴν Ἑλληνικὴ Λαογραφία, Μ.Ι.Ε.Τ., Ἀθῆνα 1977, σελ. 18. — Γ. Ν. Αικατερινίδης, «Βιβλιογραφία τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας τῶν ἐτῶν 1976-1985», Επετηρὶς τοῦ Κέντρου Ἑρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας, τόμ. 36-37, (1981-1986), σελ. 277-656 καὶ Βάλτερ Πούχνερ, Θεωρητικὴ Λαογραφία. Ἐννοιες-Μέθοδοι-Θεματικές, Ἀρμός 2009, σελ. 481.

14. Με ἀπόσπαση τῶν μουσικῶν Σπύρου Περιστέρη καὶ Σπύρου Σκιαδαρέση καὶ ἀγορὰ φωνοληπτικῶν μηχανημάτων. Βλ. Μ. Γ. Μερακλῆς, «Γεώργιος Α. Μέγας» ..., ὁ.π., σελ. 7.

15. Βλ. σχετικὰ «Λαογραφία», 17(1959), σελ. 652 καὶ Μ. Γ. Μερακλῆς, «Γεώργιος Α. Μέγας» ..., ὁ.π., σελ. 7.

16. Ὁ ἐκδότης J. Meier στὸν β' τόμο τῶν Deutsche Volkslieder εὐχαριστεῖ τὸν Μέγα «ποὺ ὄχι μόνον μὰς ἐστειλε ἀντίγραφα τοῦ υλικοῦ τοῦ Ἀρχείου, ἀλλὰ μὰς πρόσφερε καὶ τὴν πολυτίμη συνεργασία τοῦ στὴν ἐπεξεργασία καὶ τὴν ἐρμηνεία τοῦ υλικοῦ αὐτοῦ». Βλ. Μ. Γ. Μερακλῆς, «Γεώργιος Α. Μέγας» ..., ὁ.π., σελ. 7.

κε επίτιμος πρόεδρος. Επίσης, η Αυστριακή Ακαδημία το 1970 του απένειμε το βραβείο Herder¹⁷.

Το 1968 η Ελληνική Λαογραφική Εταιρεία, για να τιμήσει τον Γ. Μέγα για την επιστημονική του δράση, του αφιέρωσε δυο τόμους (25, 26) του περιοδικού «Λαογραφία», όπου συγκεντρώθηκαν όλες οι δημοσιευμένες σε άλλα περιοδικά εργασίες του (τόμ. 25) και το σύνολο των εργασιών του στη λαϊκή αρχιτεκτονική (τόμ. 26).

Τον Φεβρουάριο του 1970 το ανώτατο πνευματικό ίδρυμα της χώρας, η Ακαδημία Αθηνών, τον εξέλεξε μέλος της, αναγνωρίζοντας έτσι στο πρόσωπό του τη σημασία και τον ρόλο της λαογραφικής επιστήμης.

Ο Γ. Μέγας —ο πιο αφοσιωμένος μαθητής του Νικολάου Πολίτη— θεωρούσε ως αποκλειστικό σκοπό της Λαογραφίας την εθνική παράδοση. Γι' αυτό προσπάθησε να συγκροτήσει την ιστοριογραφία των λαογραφικών σπουδών μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Παράλληλα, στις θεωρητικές του ερμηνείες, ακολουθώντας τις γερμανικές απόψεις, θεωρούσε σκοπό της Λαογραφίας και τη γνώση της ψυχικής ιδιοσυγκρασίας του λαού. Κέντρο της διδασκαλίας του και της έρευνάς του ήταν η αρχαία παράδοση στη νεώτερη Ελλάδα¹⁸. Η τάση της σύγκρισης παρόντος-παρελθόντος, διαμορφώθηκε ως γνωστόν στα μέσα του 19^{ου} αιώνα για να αντιμετωπιστεί η θεωρία του Fallmerayer και συνέτεινε να κινδυνεύσει η Λαογραφία να πάρει τον χαρακτήρισμό της επιστήμης που ασχολείται μόνο με το απώτερο παρελθόν¹⁹. Αυτή η επιμονή του Γ. Μέγα στη «συνέχεια» επιβάλλεται βέβαια να συνδεθεί με το μεταπολεμικό ιστορικό περιβάλλον στην Ελλάδα²⁰.

17. Για τις συνεργασίες του Γ. Μέγα με τη διεθνή επιστημονική κοινότητα, βλ. Μ. Γ. Μερακλής, «Γεώργιος Α. Μέγας» ..., ό.π., σελ. 8.

18. «Διδάσκων το μάθημα της Λαογραφίας στους φοιτητές ... κατέβαλλον πάσαν προσπάθειαν, ίνα εμπνεύσω εις τας ψυχάς των αγάπην προς τα ανεκτίμητα ψυχικά κειμήλια της εθνικής ημών κληρονομίας και καταδείξω την αδιάσπαστην συνέχειαν του εθνικού ημών βίου. Συνάμα ... κατηύθυνα τους σπουδαστάς εις την μελέτην θεμάτων της αρχαίας μυθολογίας και θρησκείας ως και του ιδιωτικού βίου». Για τους σκοπούς της Λαογραφίας βλ. επίσης στο βιβλίο του, Εισαγωγή εις την Λαογραφίαν, Αθήνα 1967, σελ. 12: «... σκοπός δε απώτερος η γνώσις της ψυχικής και πνευματικής ιδιοσυγκρασίας του ανθρώπου του λαού εν τω πλαισίω ενός και του αυτού έθνους. Με δυο λέξεις η αυτεπίγνωση της εθνότητας». Βλ. και Δ. Λουκάτος, «Γεώργιος Μέγας», Ελληνικά, τόμος 29 (1976), σελ. 140. Για τη μεταπολεμική Λαογραφία βλ. και Αλεξιάδης Αλ. Ηρνάς, «Λαογραφικές Σπουδές στην Ελλάδα μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο», στον τόμο: Χριστίνα Βεΐκου (επιμ.), Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων, Σεμινάριο 29, «Λαογραφία και Ιστορία», Αθήνα 2003, σσ. 15-39. Βλ. τώρα και Ευάγγελος Αυδίκος, Εισαγωγή στις Σπουδές του Λαϊκού Πολιτισμού. Λαογραφίες, Λαϊκοί Πολιτισμοί, Ταυτότητες, Εκδόσεις Κριτική, Επιστημονική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σελ. 229 κ. εξ.

19. Βλ. Μ. Γ. Μερακλής, «Γ. Μέγας», ... ό.π., σελ. 9 και Γ. Ι. Θανόπουλος, «Νικόλαος Γ. Πολίτης: Σύνοψη αναφορά στο έργο του», Επιστημονική Επετηρίδα Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, τμήμα Φιλολογίας, Αθήνα, τόμ. ΜΑ', σελ. 202-203.

20. Για τη θεωρία της συνέχειας, βλ. τώρα Μ. Γ. Μερακλής, «Ο Ν.Γ. Πολίτης και η

Η σύγκριση του παρόντος με τον πολιτισμό του παρελθόντος και γενικότερα το ζωηρό ενδιαφέρον του για τη «συνέχεια», οδήγησε την έρευνά του σε σημαντικά σε μεγάλο βαθμό «ευρήματα», όπως σε επιβιώσεις της αρχαίας ελληνικής λατρείας (π.χ. την επιβίωση της λατρείας του Ασκληπιού) και σε διάσωση στοιχείων του αρχαίου παραμυθιού σε νεοελληνικές λαϊκές διηγήσεις, με το οποίο ο Ευριπίδης δημιούργησε την «Ακλυστη»²¹. Αυτή την αναζήτηση της πολιτισμικής εθνικής συνέχειας, αλλά και την κατανόηση της λαϊκής ψυχής σε βάθος, επεδίωξε και στις οικήσεις (και όχι μόνο το παραδοσιακό σπίτι) της ελληνικής υπαίθρου τις οποίες, ένα σημαντικό κομμάτι της τότε αστικής κοινωνίας, περιφρονούσε ως δημιουργήματα μιας κατηγορίας του πληθυσμού κοινωνικά καθυστερημένης. Είναι από τους Έλληνες λαογράφους που στρέφει την έρευνά του από το 1962 στη Λαϊκή Αρχιτεκτονική και στη σχέση της με το περιβάλλον²² και μάλιστα με «κοινωνιολογική ματιά», ανεπαισθήτως βέβαια, όπως τονίζει σε μελέτες του και ο Μ. Μερακλής²³. Αυτή ακριβώς είναι και η διαφοροποίησή του από τους μέχρι τότε λαογράφους της λεγόμενης παλιάς φρουράς (Ν.Γ. Πολίτης, Αδαμάντιος Αδαμαντίου, Φαίδων Κουκουλές, Στίλπων Κυριακίδης) και όλο αυτό τον καθιστά επίκαιρο²⁴ και τον κατατάσσει στους πρωτοπόρους της Σύγχρονης Λαογραφίας²⁵.

Είναι φανερό ότι ο Μέγας απομακρύνεται «από μια αίστορική, λημματο-

έννοια της συνέχειας», Επιστημονική Επετηρίδα Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήμα Φιλολογίας, Αθήνα, τόμ. ΜΑ', σελ. 204-214 και Ευάγγ. Αυδίκος, Εισαγωγή..., ό.π., σελ. 61 κ. εξ.

21. Βλ. Μ. Γ. Μερακλής, «Γεώργιος Α. Μέγας», ό.π. σελ. 9 και του ίδιου «Μετά είκοσιν έτη...», Λαογραφία, 1996, τόμ. 38, σελ. 10 (όπου γίνεται αναφορά για τις παραλλαγές του παραμυθιακού τύπου για τον «Έρωτα και τη Ψυχή»).

22. Βλ. Γ. Α. Μέγας, Η ελληνική οικία. Ιστορική αυτής εξέλιξης και σχέσεις προς την οικοδομάν των λαών της Βαλκανικής, Αθήνα 1949, σελ. 2 (= Λαογραφία, 26, 1968-1969). Βλ. σχετικά Στέφ. Δ. Ημελλος, Ζητήματα Παραδοσιακού Γλυκού Βίου, Σύλλογος προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων, Αθήνα 1993, σελ. 10 κ. εξ.

23. Βλ. Μ. Γ. Μερακλής, «Γεώργιος Α. Μέγας», ό.π. σελ. 11 και του ίδιου «Μετά είκοσιν έτη...», Λαογραφία, 1996, τόμ. 38, σελ. 12. Όλες οι αρχιτεκτονικές μελέτες του Γ. Α. Μέγα για το σπίτι είναι συγκεντρωμένες στον 26° (1968-69) τόμο της Λαογραφίας, σελ. 85,210.

24. Για τις σπουδές του Γ. Μέγα στη Γερμανία βλ. Μ. Γ. Μερακλής, «Γεώργιος Α. Μέγας», ό.π., σσ. 4-5. Για τη νέα πορεία της Λαογραφίας στη Γερμανία μετά το 1967 και το σημαντικό ρόλο των Ranke (Γοττίγγη) και Bausinger (Τυβίγγη) βλ. Μ. Μερακλής, «Μετά είκοσιν έτη» ..., ό.π. σελ. 11. Για την ελληνική Λαογραφία βλ. Δ. Σ. Λουκάτος, Σύγχρονα Λαογραφικά, 1963 και Μ. Γ. Μερακλής, «Οι θεωρητικές κατευθύνσεις της Λαογραφίας μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο», Λαογραφία, τόμ. 27, 1971, σελ. 3-24.

25. Βλ. Μ.Γ. Μερακλής, «Γεώργιος Α. Μέγας», ό.π., σελ. 10.

γραφική προσέγγιση της λαϊκής κατοικίας»²⁶ και εισάγει, ουσιαστικά, τη συγχρόνια στη μελέτη των λαογραφικών φαινομένων.

Από το παραμύθι τον απασχόλησαν τυπολογικά θέματα —καταγωγή και προτεραιότητες συγκεκριμένων τύπων παραμυθιών— πιστεύοντας ότι έτσι θα αναδείκνυε τον ελληνικό χώρο ως χώρο, όπου κατά την αρχαιότητα πρωτοπλάστηκαν και ευδοκίμησαν τα παραμύθια και η λαϊκή αφήγηση²⁷. Όλες οι εργασίες του για το παραμύθι είναι συγκεντρωμένες στον 25° τόμο του περιοδικού «Λαογραφία». Επίσης, άρχισε να συντάσσει Κατάλογο των ελληνικών παραμυθιών, ενσωματώνοντάς τα στο διεθνές σύστημα Aarne - Thompson και δημοσίευσε ένα μικρό μέρος²⁸.

Η εξειδίκευσή του στο παραμύθι και η εισαγωγή της ιστορικο-γεωγραφικής μεθόδου στη μελέτη του, οδήγησε τα ενδιαφέροντά του και στη Λαογραφία της Φιλανδίας. Δίκαια αναγνωρίστηκε ιδρυτής των οργανωμένων παραμυθολογικών σπουδών στην Ελλάδα²⁹.

Ως αναφορά τα λατρευτικά έθιμα, βοήθησε να συστηματοποιηθούν οι γνώσεις μας γι' αυτά, ιδιαίτερα με το βιβλίο του «Ελληνικά εορταί» (1956).

Δεν είναι τυχαίο ότι τα έργα του: «Τα παραμύθια» (Α' 1956, Β' 1962), «Λαϊκή οικία» (1946), «Ελληνικά εορταί» (1956), έχουν χρησιμοποιηθεί στο εξωτερικό και τμήματά τους έχουν μεταφραστεί σε ευρωπαϊκές και βαλκανικές χώρες³⁰.

Στη μονογραφία του (1971) για το «Τραγούδι του Γεφυριού της Άρτας»³¹ —συγκριτική μελέτη 333 παραλλαγών του που εκδόθηκε το 1976 και στα γερμανικά³²— απευθύνεται και στη διεθνή συγκριτική έρευνα των δημοτικών τραγουδιών³³. Είναι από τις μελέτες για το ελληνικό δημοτικό τραγούδι με παμβαλκανική εμβέλεια και ίσως από τις τελευταίες παραδοσιακές μελέτες του ελληνικού

26. Βλ. Ευάγγ. Γρ. Αυδίκος, Εισαγωγή στις Σπουδές του Λαϊκού Πολιτισμού. Λαογραφίες, λαϊκοί πολιτισμοί, ταυτότητες., Εκδόσεις Κριτική, Επιστημονική βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σελ. 252.

27. Βλ. Γ. Α. Μέγας, Εισαγωγή εις την Λαογραφίαν..., ό.π., σελ. 177.

28. Βλ. Μ. Γ. Μερακλής, Ελληνική Λαογραφία, Εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα 2007, σελ. 562. - Στέφ. Ημελλος, «Γεώργιος Μέγας»,... , σελ. 1574. - Βάλτερ Πούχνερ, Θεωρητική Λαογραφία..., ό.π. σελ. 482 και Μ.Γ. Βαρβούνης, Συμβολή στη μεθοδολογία της επιτόπιος λαογραφικής έρευνας, Αθήνα 2002.

29. Βλ. Ευάγγ. Γρ. Αυδίκος, Εισαγωγή..., ό.π., σελ. 231 και 254, σημ. 604.

30. Βλ. Δημ. Λουκάτος, «Γεώργιος Α. Μέγας», Ελληνικά, τόμ. 29, 1976, σελ. 441.

31. Γ. Μέγας, «Το τραγούδι του γεφυριού της Άρτας. Συγκριτική Μελέτη», Λαογραφία 27 (1971), σελ. 27-212.

32. G.A. Megas, Die Ballade von der Arta-Brucke. Eine vergleichende Untersuchung, Thessaloniki 1976 (Institute for Balkan Studies 150).

33. Βλ. σχετικά και Β. Πούχνερ, «Η έρευνα για το ελληνικό δημοτικό τραγούδι 1970-2000. Τάσεις-Μέθοδοι-Προβληματισμοί.», Λαογραφία, τόμ. (40), 2004-2006, σελ. 258 και 268 και 295.

δημοτικού τραγουδιού. Η Άλκη Κυριακίδου-Νέστορος (Λαογραφικά Μελετήματα Ι, Αθήνα 1978, σελ. 78-85) του καταλογίζει βέβαια εθνοκεντρική νοοτροπία, γιατί, κατά τη γνώμη της, προσπάθησε να δείξει την ανωτερότητα του ελληνικού πολιτισμού στον βαλκανικό χώρο. Η μελέτη του, όμως, για τα βουλγάρικα δημοτικά τραγούδια δεν φαίνεται να στοιχειοθετεί απόλυτα μια τέτοια πρόθεση.

Στα δημοτικά τραγούδια των Βουλγάρων αναζητώντας την ψυχουσύνθεσή τους, αναζητεί την «κοινή λαϊκή ψυχή». Οι παρατηρήσεις του για τη μη διαμόρφωση από νωρίς εθνικής συνείδησης των Βουλγάρων αποτελούν μια άλλη οπτική απ' αυτή της τεκμηρίωσης της ανωτερότητας του ελληνικού πολιτισμού³⁴. Την αποκρυστάλλωση της εθνικής συνείδησης, αλλά και τη διαμόρφωση κοινωνικών φαινομένων και πολιτισμικών μορφών καθορίζει το ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο. Πρόκειται, οπωσδήποτε, για προσέγγιση με συγχρονική ματιά των φαινομένων³⁵. Παράλληλα, η άποψη πως η διαμόρφωση της εθνικής συνείδησης, μορφοποιείται από τις ιστορικοκοινωνικές συνθήκες, δείχνει ότι ο Μέγας δεν ήταν προσκολλημένος σε μια υπερβατική αντίληψη της εθνικής συνείδησης³⁶. Είναι φανερό η διαφοροποίησή του για τη «λαϊκή ψυχή» από την άποψη του Riehl στη Γερμανία που θεωρούσε τη λαϊκή ψυχή μια υπερβατική έννοια³⁷.

Κατά βάση στις μελέτες του Γ. Μέγα κυριαρχεί η αναζήτηση της ελληνικής συνέχειας, γι' αυτό κατατάσσεται στους συνεχιστές της παραδοσιακής Λαογραφίας (μετά τον Νικόλαο Πολίτη και τον Στίλπωνα Κυριακίδη). Όμως επιβάλλεται αυτή η επιστροφή στο παρελθόν και η ανάδειξη των εθνικών στοιχείων να συνδεθεί με τις ιστορικές συνθήκες της μεταπολεμικής περιόδου και γενικότερα τα ιστορικοπολιτισμικά δεδομένα του τόπου³⁸.

Ωστόσο, σε εργασίες του για τη Λαϊκή Αρχιτεκτονική, τα Βουλγάρικα Δημοτικά Τραγούδια, τα Ζητήματα Ελληνικής Λαογραφίας (τα δυο πρώτα κεφάλαια: «Ζητήματα αφορώντα την κοινωνικήν οργάνωσιν»), «Ζητήματα του λαϊκού δικαίου») στρέφει τη Λαογραφία στην αναζήτηση της λαϊκής ψυχής και στα υλικά δημιουργήματα του λαού, καθώς και την προσαρμογή τους σε συγκεκρι-

34. «Διά την βλάστειν εθνικού έπους απαιτείται πρωτίστως συνείδησις των αγώνων ή των περιπετειών του ιδίου έθνους». Βλ. Γ. Α. Μέγας, «Ο λεγόμενος κοινός βαλκανικός πολιτισμός. Η δημώδης ποίησις», Λαογραφία ΚΕ' (1967), σελ. 443-444.

35. Βλ. Ευάγγ. Γρ. Αυδίκος, Εισαγωγή..., ό.π., σελ. 250-251.

36. Βλ. Ευάγγ. Γρ. Αυδίκος, Εισαγωγή..., ό.π., σελ. 251.

37. Βλ. Ευάγγ. Γρ. Αυδίκος, Εισαγωγή..., ό.π., σελ. 251-252.

38. Βλ. Ευάγγ. Γρ. Αυδίκος, Εισαγωγή..., ό.π., σελ. 246-248 και Β. Πούχνερ, «Η έρευνα για το ελληνικό δημοτικό τραγούδι...», ό.π., σελ. 295 : «Σ' αυτή την ιδεολογική κριτική του εθνικισμού στην Ελληνική Λαογραφία λείπει εν πολλοίς ιστορικοπολιτισμική διάσταση, που τοποθετεί το φαινόμενο μέσα στο χρόνο και στον τόπο».

μένες περιβαλλοντικές συνθήκες³⁹. Στρέφεται ουσιαστικά σε συγχρονικές προσεγγίσεις και κοινωνιολογικές θεωρήσεις λαογραφικών φαινομένων και εστιάζει την προσοχή στην ψυχολογική διάσταση της Λαογραφίας. Δε κατάφερε βέβαια να συστηματοποιήσει τις απόψεις του αυτές. Οπωσδήποτε, όμως, αποτέλεσαν ερεθίσματα για τους διαδόχους του να εστιάσουν την έρευνά τους στα θέματα αυτά και να πάρει η Λαογραφία ένα διαφορετικό δρόμο⁴⁰, αυτόν της ολιστικής και συγχρονικής προσέγγισης.

39. Βλ. Ευάγγ. Γρ. Αυδίκος, Εισαγωγή..., ό.π., σσ. 249-252 και Μ. Γ. Μερακλής, «Μετά είκοσιν έτη...», Λαογραφία 38 (1996), σελ. 12.

40. Βλ. Ευάγγ. Γρ. Αυδίκος, Εισαγωγή..., ό.π., σελ. 255.